3.

PAULI-JOSEPHI BARTHEZ

MED. PROF. REG.

ORATIO ACADEMICA

DE PRINCIPIO VITALI HOMINIS:

QUAM HABUIT IN

LUDOVICEO MEDICO MONSPELIENSI

PRO SOLEMNI STUDIORUM INSTAURATIONE

DIE TRIGESIMA PRIMA OCTOBRIS, ANNO MDCCLXXII.

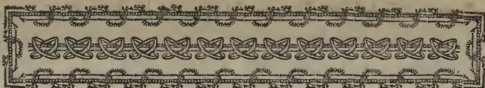

MONSPELII,

Apud AUGUSTINUM-FRANCISCUM ROCHARD, Regis & Univerſitatis Medicinæ Typographum unicum.

M. DCC. LXXIII.

Censeo vero, quod de Natura (Hominis) manifestum quidpiam cognoscere non aliunde possibile fuerit; quam ex Arte Medica: quod quidem facile erit penitus nosse, si quis ipsam Artem Medicam universam probe complexus fuerit. Hippocrates, Libro de Prisca Medicina.

PRÆCELSO AC PRÆPOTENTI

DOMINO

GABRIELI-MARIÆ DE TALEYRAND PERIGORD,

COMITI DE PERIGORD, PRINCIPI DE CHALAIS,

Regiorum Ordinum Equiti Torquato, Hiſpaniarum Magnati primæ Claſſis, Gubernatori Picardiæ, Occitaniæ Præfecto Primario, cet.

LLUSTRISSIME COMES,

Cum hic Sermo Academicus ſit quædam proluſio ſcriptorum, quæ de Re Medica ſum editurus; illum Tuo nomini inſcribi mihi dulce & decorum eſt. Laborum meorum primitias Tibi conſecrare jubet gratus

animus, quod me Tuum Medicum in hac Urbe delegeris ultro ſuadente Viro Optimo & Celeberrimo D. Poiſſonnier Des-Perières. Tuum vero favorem præcipue ob eam cauſam & demereri aveo, & magnæ laudi mihi ducam; quod Naturæ dotibus eximiis abſolvas Fortunæ dona in Te cumulata. Tui ingenii lumine diſcuſſæ ſunt illæ præjudiciorum nubes quibus caligant viſus vulgarium Magnatum. Tui ſplendoris ſpeciem adauges prætenſo velo nobilis ſimplicitatis. Haud alium agnoſcis Tuæ potentiæ uſum vere ſublimem, ac dum creat fortunatos quorum nil indiga eſſe videtur Tui ipſius felicitas. Ex intimo ſenſu Tuarum virtutum quas propius ſpectare datum eſt, cum infra me habeam cauſas ambitionis quæ ducerent ad deforme obſequium, glorior me profiteri ingenua & ſumma veneratione,

COMES GENEROSISSIME,

Tibi devotiſſimum, Tuumque
humillimum clientem ac ſervum
BARTHEZ.

Monſpelii die 12. Decembris Anni 1772.

CIENTIÆ MEDICÆ initium & magna pars eſt cognoſcere quo principio vita hominis regatur. Ex hujus principii natura prave intellecta videntur fluxiſſe multiformes opinionum ſpecies quæ ab omni ævo theoriam medicam conturbarunt.

Vulgatiſſimus ſemper fuit illorum error qui cauſas vitæ revocarunt ad leges motuum ſtatutas in illis corporibus quæ nulla vi niſi neceſſaria gaudere ſupponuntur. Huc pertinent varia doctrinis heterogeneis fundata ſyſtemata Pneumaticorum, Galeni, Chemiſtarum, & Mechanicorum.

Motus vitales ab influxu mentis humanæ adminiſtrari arbitratus eſt Stahlius auſus obſiſtere contra vocem conſciam ipſius Mentis quæ negat ſuo nutu motus cordis poſſe gubernari. Sed idem Animæ medicatricis

agnovit errores ; quos fatendum eſſet ferme perpetuos exiſtere ; ſi Natura Humana dicenda foret errare quotieſcumque declinat à regimine perfectiſſimo motuum vitalium.

Œconomiam omnem corporis humani tribuit Helmontius affectibus cujuſdam naturæ ab anima diſcretæ, quam Archeum nuncupavit. Eruditione medica deſtitutus, & ſæpius ſubdelirans, circa hujus Principii Vitalis indolem, ſedem, & operationes permulta protulit vaniſſima. Meliora ſane tradidiſſet Boerhaavius, cum in ſententiam Helmontii deflectebat jam ſenior (agens de morbis nervorum) ſi partes Mechanicorum etiam tum relinquere potuiſſet.

Jam vero præ reliquis invaleſcere videtur illa ſpecies theoriæ quam ſectantur Medici dicti *Solidiſtæ*. Illi peculiarem corporis vivi Naturam agnoſcunt; ſed hujus Naturæ functiones accommodant aut ad Mechanicorum conceptus, aut ad figmenta Methodicorum. Nonnulli quoque addunt mechanicas divinationes de cauſis antagoniſmi organorum corporis vivi ; quem ex pauciſſimis omnino experimentis in exiles formas contrahere nituntur.

Noſtrum eſt, ſepoſitis commentis quæ ſibi aſciverunt

Medici omnium disciplinarum, ad ductum phænomenorum directe investigare leges juxta quas Principium Vitale Hominis constantius operatur.

De hujus Principii essentia inquirendum esse videretur. Verum eandem prorsus abditam latere fatendum est, rejecto placito auctorum qui mediam posuere inter animam & corpus. Nempe inter entia quæ sese mutuò excludunt quomodo potest dari ens medium quod non sit ens rationis ?

Profecto istud Principium menti nostræ occurrere non potest sub ulla, aut imagine corporis, aut idea spiritus. Etenim affectus queis subjicitur, si conferantur ad curas providas animæ rectricis, vel ad mechanicos inertium corporum impulsus; nihil communis habere deprehenduntur.

Ex quodam vitio ingenii humani effectum esse videtur, ut à prima ætate Philosophiæ, prætervisis singularibus naturæ animantum & vegetabilium, imo & naturæ luminis proprietatibus; fere universim decretum sit sub alterutro genere aut materiei aut spirituum comprehendi quæcumque vigent in Rerum Universitate. Hanc tamen necesse est fateamur ultra Mentis nostræ evagationes pandi immensam & inaccessam.

Optima methodus philoſophandi ſive utiliter ingenia exercendi ea eſt; ut rerum eſſentiis omiſſis, phænomenorum nexus & relationes verſemus.

Itaque Principii Vitalis facultates obſervando compertas, quamvis occultæ maneant, haud ſecus ac ſi ex ipſius natura fluere perſpicerentur, admittemus veluti elementa incognita quæ calculum analyticum præſtant magis expeditum. Sic breviſſima via ducemur ad indagandum quo diſcrimine circumſtantiarum immutetur quodvis phænomenum vitæ humanæ; & quouſque phænomenis diverſis, neque alienigenis, extet analogum. Scilicet quæcumque mortales agitant de rerum cauſis ſola varietatum & analogiarum inventione circumſcribuntur.

Igitur dimiſſa omni quæſtione de cauſis Principii Vitalis; ipſius vires ut inveſtigandæ nobis videantur, hac oratione exponemus. Hornis prælectionibus *de Natura Humana medice ſpectata* deſtinamus quærenda circa hujuſdem Principii Vitalis functiones in œconomia ſanitatis; motuum ſucceſſiones affectatas in ſummis morborum generibus; demum habitus ſeu formas ſpeciales quibus hominum naturæ inprimis differunt.

Vires Principii Vitalis vel agitant corporis animalis fibras

ſibras mobiles & humores; vel præſtant ſentiendi facultatem.

Motus ſolidi vivi duplici progreſſu peragitur, vel celeri & ſenſibus uſurpando, vel tardiori quam ut cerni poſſit.

Priorem ſpeciem motus velocioris exhibent muſculi: aliuſque fabricæ organa quædam, iris, papillæ nerveæ linguæ & cutis, cet.

Subitas agitationes præ reliquis organis concipiunt muſculi. Ipſorum fibræ motus oſcillatorios, quibus demum contrahuntur, aliquando forſan & dilatantur, recipiunt ab immediata actione Principii Vitalis.

Fibræ muſcularis contractæ creſcit robur phyſicum moleculis vi viva arctius appreſſis; & idem roboris incrementum inhæret muſculis aſſidue exercitis. Ea ratione concipitur; quapropter muſculi in cadavere rumpantur ab appenſo pondere quod vivi attollebant; & undenam ſurgant vires ſummæ quarum diſpendia Borellus oſtendit fieri in contrahendis muſculis. Hujus magni viri rationes emendatæ ſimul veri ſpeciem acquirunt & prodigioſe extenduntur; ſi ſpectemus robora ingluviei in avibus granivoris, crotaphitarum in feris, muſculorum variorum in maniacis; cet.

Alteram motus ſpeciem, qui *tonicus* nuncupatur, ſervant muſculi non contracti; necnon membranæ vaſorum & viſcerum; & ipſa cutis (cujus motus obſcuriſſimus aliquando in ſubitaneum & arbitrarium fuit commutatus.)

Etſi motuum tonicorum qui ſenſus fugiunt menſuræ ſumi nequeant; apparet inæqualiter dividi muſculis antagoniſtis articulorum qui in ſomno remiſſiori poſitum facillimum obtinent. (*a*)

Cum vires tonicæ in organis vivis ſibi perpetuo adverſentur; ab iis generari non poteſt motio in ſenſus incurrens, niſi alicubi rupto æquilibrio exoriantur motus tonici incrementa ſpaſmodica. Vi tonica muſculus non trahitur, niſi quo inſtanti ſecatur aut paralyſi feritur ipſius antagoniſta. Haud diſſimili ratione deliteſcunt vires tonicæ venarum, niſi aliqua ex iis vulneretur. (*b*)

Vires tonicæ venarum & magnæ partis arteriarum, quæ nihil habent muſculoſi, videntur ſanguini imprimere illam æquabilem celeritatem quam experimenta

---

(*a*) Inde rectius deducitur quamobrem muſculos extenſores potius labefactet quæ colicæ pictonum accedit incompleta artuum paralyſis.

(*b*) Imo ſecta vena poteſt ſanguinem non fundere, ſolidis omnibus ad ſummum criſpatis, priuſquam ea laxata fuerit (Baglivi).

comprobant vigere ferme in omnibus vasis sanguiferis. Etenim huic effectui prorsus impares sunt iis vasis tributæ vires elateris, derivationis, aliæve mechanicæ.(*a*)

In vasis glandularum aliorumque viscerum quæ lympham, lac, sperma, & reliquos humores secretos vehunt; vis tonica dispalescit: ita tamen ut vicinorum musculorum pressione passim adjuvetur. Porro is motus illorum vasorum abire potest in vere peristalticum: quod in ductu choledocho peculiariter deprehensum fuit.

Motus tonicos membranarum Helmontius aliique ostenderunt solummodo ex symptomatis variis morborum spasmodicorum. Nos vero complementum hujus demonstrationis proponere posse nobis videmur ad ea symptomata conferendo labes repertas apud homines illis morbis sublatos. Nonnulla in exemplum seligemus: omittemus incertiora; uti quod cerebri tenor densetur ut plurimum post affectus maniacos aut convulsivos.

Mesenterii membranas ab invicem divulsas & flatum

(*a*) Dum morte deletur tonica fibrarum renitentia; oculi flaccescunt, tumores pure distenti concidunt, cet. Hallerus offendit aliquando loco pulmonis sinistri absumpti vasa majora quasi resecta, patulo fine hiantia; ut sanguinis effluxum quid moraretur ægerrime inveniret. Numquid in hoc ægro spirante oras vasorum vi tonica constanter arctatas fuisse oportuit?

includentes in fœmina hyſterica vidit Williſius.—Mediaſtinum diſtenſione ſpaſmodica diſruptum fuit in nonnullis hominibus peſte Maſſilienſi enectis.—Aſthmatici quandoque experiuntur ſenſationem adſcenſus violenti pulmonis; qui viciſſim viſus eſt verſus jugulum retractus in cadaveribus aſthmaticorum.—Hepar præter naturam conſtrictum, compactum, & quaſi coctum reperit Morton poſt dolorem ſpaſmodicum horrendum productum ab hypochondrio dextro, quem fere in omnibus phthiſi icterica denatis obſervavit.

Vis motrix tonica, perinde ac muſcularis, fibrarum quas continet cohæſionem firmat; itaut hoc vinculo levato ea cohæſio imminuatur. Innotuerunt ſucci venenati, qui venis traditi lethum inferunt celerrime cum ſubita carnium flacciditate. Venena minus rabida vulgo tumores flatuoſos excitant; reſoluta, ut videtur, vi tonica aerem fibris inſitum liberando.

Neſcitur tamen qua ratione imminuta cohæſio fibrarum reſpondeat decrementis virium motricium; tum tonicæ, tum muſcularis, quæ poſſunt non eſſe inter ſe proportionata. (*a*)

Dictum

(*a*) Idciro miramur cum Ill. de Haen; quod in homine à colica pictavienſi pa-

Dictum est de viribus motricibus quas Principium Vitale exerit in fibra molli. Etenim silemus ejusdem Principii vires quæ in solidis osseis aut durissimis obscuratæ paulatim extinguuntur; haud secus ac vita cochleæ desinit in ipsius corporis parte lapidea (Swammerdam.)

Nonnulla juvat subnectere de motu vitali intestino sanguinis & humorum.

Ad hunc motum intelligendum vix prodest humorum analysis menstrualis, hactenus imperfectissima. (*a*)

Humorum in corpore vivo generationes & transmutationes concipi ullatenus nequeunt sine immediato Principii Vitalis influxu.

Num alternantes & successivæ varietates densitatum quas notavit Ill. De Haen in portionibus sanguinis eadem venæ sectione educti, repetendæ sunt à turbato influxu quo Principium Vitale commotum agitat partes contiguas massæ sanguineæ? (*b*)

---

ralytico artus superiores resoluti ad ossa usque mollissimam pulpam referre comperti sint (dehinc tamen reddita pristina soliditate) etiamsi musculi flexores ad agendum minus inepti essent erectoribus; atque pulsus & calor integri permansissent.

(*a*) In qua (ut hoc obiter notemus) perperam videntur negligi mucago quæ humorum partes aqueas conciliat oleosis; & spiritus rector substantiarum animalium qui destillatas ex iis aquas donat virtute analeptica; cet.

(*b*) Hoc confirmat observatio Stahlii de sanguine misso in quadam muliere epileptica (Theor. Med. Ver. pag. 678.) cet.

Mixtiones humorum ſpecificas Principium Vitale ſervat in ſtatu permanente. Ab illo ſtatu deſciſcunt tacti putredine, cujus levior quidam gradus refert labem ſcorbuticam. Tunc autem ipſorum partes heterogeneæ nequaquam obtinent eos relatus maſſæ aut energiæ quibus liquidi fermentati craſis perennis ſtatui debet : hinc ſive æſtu, ſive vappeſcentia feruntur in abnormes reſolutiones & coagmentationes.

Jam ſatis actum fuit de viribus motricibus Principii Vitalis; de hujus vi ſentiente inquirendum eſt.

Vim ſentientem aïmus eſſe poteſtatem *efficiendi* ſenſus omnes in corpore vivo, minime vero facultatem eos ſenſus *patiendi*. Etenim ex craſſis circa res corporeas conceptibus, quibus homines aſſueverunt, nata eſt opinio; quod ſenſus in motu conſiſtat, adeoque organa viva ſenſum recipiant ex impreſſione extus communicatâ. Verumtamen in dato organo ejus ſtimuli perceptio cum ſit magis minuſve acris & incitata; neceſſe eſt organum ſentiens varie animari à Principio Vitali ſub diverſis circumſtantiis, ut illas ſenſus varietates concipiat.

Senſibilitas communis exiſtere videtur in omnibus organis corporis vivi per ſe mobilibus. At vero ſenſibi-

litatis ſpeciem aliquatenus peculiarem obtinent ſingula ex præcipuis organis.

Ea ſenſibilitatis diſcrimina patefacta ſunt numeroſis experimentis. Oleo læduntur oculi; aqua tepida ventriculus convellitur, minime ſpiritu vini; tartaro ſtibiato membrana pituitaria non offenditur. Cl. Benefeld vidit abſque ullo ſenſus indicio duarum meningem fuiſſe punctam, laceratam, tactam oleo vitrioli; verum ſummos cruciatus & convulſiones attuliſſe eandem tactam cauſtico lunari aut perfricatam peniculis ferreis. (*a*)

Præterea variis cujuſque organi læſionibus ipſius ſenſibilitas admodum immutatur, etiam in horas à cauſis leviſſimis (Schulze); quanto magis à morbis gravioribus. Quod egregiis animadverſionibus illuſtraverunt Gorter, Le Cat, Reimar, cet.

Prorſus ignoramus undenam ſumendæ ſint accuratæ menſuræ ſenſibilitatis. Ad eam augendam inſervire videtur certus gradus tenſionis organorum; unde & forſan oritur exquiſita ſenſibilitas in cute epigaſtrii. (*b*)

(*a*) Ab hujuſmodi experimentis non una vice renovatis idem auctor merito concludit; ad explorandam cujuſque organi C. H. ſenſibilitatem admovenda eſſe varia acria aut inſtrumenta irritantia; quod fallere poſſit effectus præjudicatus ſtimulorum qui perſimiles videntur.

(*b*) Homines equuleo torti, ſi modo læviter cædantur tenui fune, acerbiſſimum dolorem exinde patiuntur (Richter).

Cæterum ſenſibilitas æſtimanda non eſt ex nervorum tenſione (qui numquam extenti ſunt, niſi præter naturam ; Haller): neque ex ipſorum nuditate (quod nervus opticus involucris poſitis in oculi ingreſſu non ſentiat). Denique ſenſibilitas poteſt non alligari ſolis nervis ; cum adſit manifeſta in dura membrana encephali, cujus nervi nulli ſunt juxta Hallerum, aut ſaltem pauciſſimi.

Per experimenta inveſtigandæ ſunt leges quibus vis motrix in ſingulis organis refertur ad vim ſentientem. Eæ leges nos hactenus latent, quas probabile eſt admodum diſcrepare juxta diverſas formas Principii Vitalis, de quibus olim agetur.

Profecto maximæ parti Medicorum ea ſedit ſententia quod ſenſum definitum ſequatur motus proportionatus. Sed inæquali admodum ratione affliguntur vis movens & vis ſenſitiva in fere omni paralyſi. Epilepſia aliquando reduci poteſt à ſenſationibus leviſſimis, aliquando nullis eorum ſtimulorum quibus conſuevit excitari. Intenſo vigore pollentes maniaci vix ac ne vix quidem ſentiunt validas doſes pharmacorum draſticorum. (*a*)

Ubi

(*a*) Motum magnum cum parvo ſenſu in inteſtino fæminæ laceſſito obſervavit Leidenfroſt ; cet.

Ubi in dato organo vivi hominis viget relatio mediocris & conſtans ſenſibilitatis ad mobilitatem, illud fruitur *tenore medio* ſive *energia ſtabili*. A quo modulo, prout recedit prædicta relatio, iſtud organum infirmius fieri cenſendum eſt.

Hactenus ideas effinximus virium ſenſus & motus quibus Principium Vitale animat ſingula puncta corporis vivi, dum earum virium effectus ſimpliciſſimi & unico momento peracti conſiderantur. Sed illæ vires in œconomia animali applicantur ad perficiendas ſucceſſiones vel combinationes definitas eorum effectuum quæ *Functiones* nominitantur.

Earum functionum influxus mutuos ſive conſenſus indagare neceſſe eſt; quandoquidem de ſumma virium Principii Vitalis diſquiritur.

Unaquæque ſpecies conſenſus functionum dignoſcitur tantummodo, ubi erumpit in affectus ſingulares morboſos. Latet abdita, niſi peculiari quadam ſtatus naturalis alteratione turbata eniteſcat præ reliquis ſympathiis in œconomia animali æque perpetuis. Ita raris obſervationibus arcana Naturæ produntur.

Ex phænomenis ſollicite conlectis & in certa capita digeſtis apparet quod organa corporis humani connec-

ſantur quam maxime ſympathiis functionum, quas exercent, analogarum.

Is conſenſus functionum analogarum potiſſimum elucet in organis ſimplicioribus; ut in textu cellulari, membranis, nervis, vaſis ſanguineis, ductu alimentorum, glandulis conglobatis, cet. (*a*)

Ad eam quoque ſpeciem conſenſus referuntur obſervatæ ſympathiæ membrorum parallelorum; renum in nephritide, occulorum in ophthalmia, brachiorum in rheumatiſmo, cet. (*b*)

(*a*) Singulorum ex iis conſenſibus numeroſa exempla ſuppeditabunt Bauſnerus, Rega, Langhans, aliique; quorum collectaneis nonnulla juvat ſuperaddere.

Lieberkuhnius aquam in cellulis pulmonalibus effuſam ad crura pediluviis deſcendere cogebat, tumque roborantia adhibebat. (Tiſſot de Hydrope).

Vitiorum lumbarium communicatio cum meſaræo, meſocolo, & inteſtinis hydropiſica eſſe ſolet. (Duretus).

Membranarum & vaſorum ſanguineorum ſympathiæ monſtrantur ex iis quæ jam dicta ſunt de motu tonico. Conſenſum inter vaſa ſanguifera confirmant tranſitus phrenitidis in peripneumoniam, diſpoſitiones anevryſmaticæ arteriarum fere univerſi corporis (De Haen) cet.

Zambeccari in pullis gallinaceis obſervavit; quod per duos treſve dies à reſecto cæco inteſtino (iis avibus duplici), nulla fuerit actio ingluviei in grana milii quibus opplebantur, eaque tantummodo inceperint digeri cum pulli convaleſcerent.

Vidit Williſius magnas in collo & pone aures ſtrumas enatas fuiſſe glandulis inguinalibus compreſſis à bracherio ad herniam. Similia memorant T. Bartholinus, & Le Dran.

(*b*) Huc referendus eſt conſenſus ſingularis digitorum utriuſque manus in affectu quodam convulſivo quem Morgagnius ex Valſalva enarravit. Epiſt. Anat. Med. X. n. 16.

Demum in organis quorum perſimilis eſt functio, ſi tenſionis uniformitas major acceſſerit alterius organi irritatione; probabile eſt affectum ſympathicum in altero facilius emoveri. Ita frequens eſt titillata cute prurire partes remotas. Huc ſpectant tremor labii inferioris qui vomitum antecedit, cet. (*a*)

Notabilem ſympathiam ſervare comperiuntur organa quorum functiones non ſimiles ſunt, ſed peculiari uſus relatione ordinatæ. Sic mammæ & uterus mutuo ſe afficiunt; mutuaſque tradunt operas in mulierum affectibus (Duret.)

At vero nulla relationis proximitas ſæpe intercedit functiones; quæ ſympathicæ occurrunt, quamvis longe infrequentius. Huc, inter cætera, opus eſt revocare lethargum à pulmonia, & multiplices noxas quæ in locis diſſitis ex ventriculi offenſione pronaſcuntur. Perperam à Galeno & Sanctorio reprehenſus fuit Lycus, cum diceret à ſtomacho læſo tremorem manus oriri poſſe: propterea quod ipſi inter ventriculum & manus haud ullum conſenſum pervidebant.

(*a*) Sedes arefactæ veſicantium prius impoſitorum viſæ ſunt rurſus aperiri, madeſcere, & pus copioſum fundere; cum alia locis diſtantibus admota fuiſſent veſicantia (Fanton).

Variæ ſpecies conſenſuum ex functionibus nunquam pariunt effectus morboſos frequentiores, & ab alia quacumque cauſa magis evolutos; quam ubi ſympathiam organis *vicinis* aut *è directo poſitis* tribuunt ipſorum vaſa conjuncta, membranæ inter ſe continuatæ, & nervi habentes in proximo communem originem. (*a*)

Quod illa conſenſus ſpecies maxime obſervabilis potiſſimum debeatur ſympathiæ nervoſæ, permultæ docent obſervationes quas accurate conquiſivit & expoſuit Monrous in Nevrologia. His addi poſſent plurima: inter quæ ſignare juvat exemplum quod novi hominis qui alternis patiebatur dolorem linguæ & ſurditatem alterius auris; ita ut lingua foret ab omni affectu libera, dum auris læſio perſeverabat. Num hujus morbi vices pendebant ex commiſſura nervi lingualis educti à tertio quinti paris ramo, & chordæ tympani?

Mirum eſt, certum tamen, quod (probabiliter ex ſejuncta ſympathia nervorum utrinque geminorum) corpus vivum aliquando afficiatur velut ſi in binas partes dimidias

(*a*) Huic ſpeciei conſenſuum minus accurate aſcriberentur (quas ſympathias dixere Sanctorius & Crawford) extenſiones dolorum quæ fiunt per medios muſculos dum contrahuntur inter loca ſpatio longo diviſa.

dimidias à capite ad pedes vere divisum existeret. Hoc pridem Medicis observatoribus indicarunt hæmorragiæ per narem alterutram aliique affectus è directo visceris læsi prodeuntes; hemiplegiæ, icteri dimidiati, cet.

Hujus ætatis Clinici haud satis colunt præcepta medica antiquitus condita ex consideratione sympathiarum quæ à loco vacuato aut irritato propagantur ad partes vicinas aut è directo positas. Hinc vero æquum est deducere leges & revellendi & derivandi per venæ sectionem; quæ hactenus nituntur theoriis ex prave huc detorta Hydraulica confictis. Hinc etiam fluunt Priscis edicti & tutiores canones circa usum epispasticorum in fluxionibus acutis, & sedes fonticulorum seligendas in fluxionibus chronicis.

In quovis organo insitæ existunt vires motrices & sentientes, quæ varias functiones exercent; sensibilitatem huic organo peculiarem, circulationem, nutritionem, cet. Sed illæ vires impares sunt vitæ illius organi diutius producendæ, si orbentur influxu sympathico alicujus ex systematibus virium quæ in reliquo corpore exequuntur functiones analogas.

At vero influxus alicujus ex iis systematibus sympathicis tollitur in dato organo, si partes hujus organi ad

illud ſyſtema pertinentes ſubitam & graviſſimam læſionem patiantur.

Ea dogmata ſimpliciſſime deducuntur ex notiſſimis experimentis.

Etenim motus & ſenſus fit jactura irreparabilis in organo cui proſpicientium arteriarum truncus arcte revinctus eſt (Stenon, Kaau Boerhaave, Schwencke).

Multo celerius accidit quod ligatis aut reſectis nervis omnibus qui ad organum quodpiam feruntur, in illo diſpereant motus ac ſenſus vitalis: ſcilicet quatenus pertinent ad affectus Principii Vitalis in reliquo corpore. Nam ibidem ſenſum & à ſenſu motum perſeverare; ſatis oſtendit ratio minime mechanica qua artus à corpore vivo recens truncati moventur, ut illatum ſtimulum fugiant aut repellant.

Viciſſim ligatis aut præſectis nervis qui in datum organum diſtribuuntur, hujus organi affectuum tollitur influxus ſympathicus nervoſus in reliquas corporis partes. Penitus ſiſtuntur, qui in illo organo primum percepti ſecus in aliis membris gignerentur; dolores, vapores epileptici aliive.

Inſtitutis circa nervos hujuſmodi experimentis deluſi Phyſiologi aſſeruerunt; quod omnis vis motrix in inte-

gro corpore à cerebro per nervos derivetur, omnis vero ſenſus ad cerebrum aſcendat. Inde laborarunt ut commentum quod ſibi finxerant explicarent vanis hypotheſibus. Opinati ſunt facultates motrices & ſentientes devehi aut ſpiritibus animalibus, aut oſcillationibus fibrillarum nervearum. Itaque coacti fuiſſe videntur ad abſurdum; affirmando quod vires ſpontaneæ incognitæ, imo vires ſentientes a motricibus natura diviſæ, propagentur juxta leges neceſſarias communicationis motuum in materia inerti demonſtratas.

Iis conceptibus craſſioribus favere viſum eſt vulgatiſſimum experimentum: quod nervi ligati tenſa aut vellicata parte quæ eſt infra vinculum, fremant carnes in quas is nervus diſpergitur. At vero tunc ſupereſt earum carnium vis motrix vitalis; quæ facile poteſt ſuſcitari ſtimulis vel hujus tractionis mechanicæ, vel ſucci nervei expreſſi.

Verum enim vero in omnibus corporis vivi organis inter generales ſympathias vincit dignitas ſympathiæ nervoſæ. Nempe, cum nervi ſenſibilitate præpolleant, huic ſympathiæ ſpeciei potiſſimum alligantur communicationes virium ſentientium. Sed vires motrices ubique in corpore vivo ſentientibus excitandæ videntur; quam-

vis juxta proportiones incognitas & admodum variantes.

Cum in prima nervorum origine exiſtat centrum ſympathiæ nervoſæ, adeoque præcipuum ſenſus vitalis promptuarium; nulla eſt pars in corpore humano, quæ ſit magis vitalis medulla oblongata. Nil mirum igitur ſi Principium Vitale graviſſime perturbetur affectibus qui laceſſunt organa propiora illis nervorum primordiis. Hinc ſurgunt pericula dentitionis, anginæ malignæ, vulnerum in muſculis temporalibus, cet.

Viciſſim dum acerrimis ſenſibus percellitur Principium Vitale; quo celerrime ſe expediat, convellit automatice organa huic nervorum origini proxima. Hinc in epilepſia, hydrophobia, tetano; deglutitio læditur, maxillæ conſtringuntur, cet.

A prima hac ſede vitalitatis progrediens idem Principium, necdum ſuas vires expertum, in infantibus multo frequentius faciei quam artuum init convulſiones. (Willis). Rurſus ad eundem vitæ limitem cum redigitur in extremo agone morborum acutorum; muſculos capitis & colli ſuccutiendo ultimos ſæpe edit conatus.

Hæc theoria de influxu ſympathico nervoſo, qui neceſſarius eſt ad vitam fere omnis organi prorogandam, &

& pendet ab integritate nervorum ejuſdem organi; duplici animadverſione eſt circumſcribenda.

I.um In organis nobilioribus quando ceſſavit vel admodum labefactatus eſt influxus nervoſus, vita tardius deſinit; cum ea ſint veluti centra aliarum ſympathiarum ex functionibus. Hinc, præter cætera, apparet cur in affectibus apoplecticis; cordis (in quo minima eſt influxus nervoſi energia (Haller)) inteſtinorum & ſepti tranſverſi motus ſpontanei lentius abrumpantur. Hinc viciſſim intelligitur quare in affectu veluti apoplectico quem vis opii inducit, extremos artus primum occupet & ultimum relinquat paralyſis (Cullen).

II.um Læſioni graviſſimæ nervorum, vel in ipſa origine, non deſubito ſed paulatim inductæ, ita poteſt aſſueſcere Principium Vitale; ut fere ſuperſit integer influxus nervoſus in organa quorum vitam ademiſſet eadem læſio in inſtanti accidens.

Ita non modo in fœtibus, ſed etiam in pueris qui ad aliquot annos vitam tolerabilem duxerant, univerſa cerebri ac cerebelli moles inventa eſt in aquam diſſoluta, aut redacta ad membranæ ſpeciem.

Haud diſſimili ratione; cum violenter compreſſis ſub axilla nervis brachialibus brachium infirmetur & tabeſ-

eat; iidem nervi visi sunt premi immediate ab anevrysmate arteriæ subclaviæ dextræ, quin ullus brachii dextri torpor ullumve aliud in muliere vivente extitisset hujus compressionis indicium. (Morgagni.) (*a*)

Etiam subitæ & magnæ læsioni nervorum alicujus organi (modo non omnes corrupti fuerint) paulatim assuescit Principium Vitale; & demum huic organo propriam functionem valet perficere. Si cani vivo cædantur ex utroque latere nervi recurrentes aut ipsi nervi paris vagi; statim amittit vocem, sed eam aliquot elapsis diebus recuperat (Valsalva, Emett): sane ex influxu aliorum nervulorum qui laryngi dividuntur. Quis credat in hoc experimento aliisque similibus, nervulorum cum resectis communicantium meatus non patere spiritibus animalibus nisi post nisus satis longo tempore iteratos?

Inter systemata sympathica virium quæ peragunt singulas functiones analogas corporis vivi existit sympathia universalis; quæ vicissim continue mutata per omnem vitaï decursum vires singularum functionum diverse moderatur. (*b*)

(*a*) Nulla deprehensa fuit affectio paralytica in hydropicis quibus nervorum plexus & involucra humore aqueo gelatinoso opprimebantur. (Idem) cet.

(*b*) Prædicta de sympathiis partium quæ eandem functionem exercent, & de

Prorſus nos latet quænam ſint vires ſingulis organis vivis ab ortu inſitæ; & qua ratione eædem propriarum functionum exercitio renoventur, atque etiam intendantur. Sed Medicorum eſt, reſpicere ad incrementa vel decrementa quæ ſummæ virium ingenitarum ferunt diverſimode alteratæ functiones & functionum ſympathiæ.

Dum in univerſa conſtitutione ita alterantur conſtantes ſenſuum & motuum communicationes, ut ſingula ſyſtemata virium ex functionibus ſympathica debilitentur quin tamen ullus functionum conſenſus præ reliquis vitietur; tunc adeſt ſimpliciſſima Nevropathiæ ſpecies. Quod illuſtrari videtur præſtantiſſima hujuſce morbi medicatione. Hanc ſemper vidimus pulcherrime præſtari alterne (& diverſe prout diſcrepat in ſingulis ægris re-

---

nexu vitali earum ſympathiarum, congruunt doctrinæ maximi medicorum Hippocratis. Etenim hæc habet is Auctor Naturæ verique (Lib. de Alim.): »Confluxio una, »conſpiratio una, conſentientia omnia. Omnia quidem conſentiunt juxta naturam »totius corporis; juxta partem vero, uniuſcujuſque partis particulæ conſentiunt invi- »cem *quoad functionem*». Et alio loco (Lib. de Locis in homine, init.): »Si quis minimam »corporis partem acceptam male afficere velit, totum corpus paſſionem perſentiet »qualiſcumque ea fuerit; propterea quod minima corporis pars omnia habet quæ- »cumque & maxima. Quidquid vero, bonum aut malum, minima pars pertulerit, »refert *ad partes ejuſdem generis*, unaquæque ad ſuum genus. Et propterea corpus & »dolet & lætatur ob cognationem cujuſque minimæ partis; quia in minima omnes »inſunt partes (particulæ omnigenæ) & hæ ſingulæ referunt & tranſmittunt omnia »(omnes affectus) ad cognatas ſibi ipſis». —— Aliis concordibus Hippocratis ſententiis allegandis ſuperſedemus.

latio virium motricium ad ſentientes) ſubjungendo excitantia ſedantibus, vel laxantibus roborantia ; demum utendo medicamentis vere tonicis. Scilicet alternata frequentius priorum remediorum commutatione, veluti repetitis oſcillationibus, Natura pellicitur ad conſtantius obeundas virium communicationes quibus per ſanitatem inſueverat. Dehinc medicamenta vere tonica facilius reſtituunt tenorem mediocrem, ſive energiæ ſtabilitatem a qua Principium Vitale aberravit.

Quo plura ſyſtemata virium ex functionibus ſympathica ſimul labefactantur gravius & diutius ; eo magis *reſolvuntur* vires integræ Principii Vitalis : eædem *opprimuntur* (ut Veterum more loquamur) ſeu ſymptomatice afficiuntur, ſi unum modo aut alterum ex dictis ſyſtematibus graves & manſuras noxas contraxerit. Profecto maximi momenti eſt ea diſtinctio ad faciendam morbis acutis medicinam. (*a*)

Sympathiæ

(*a*) Hujus diſcriminis ſigna characteriſtica vitioſe tradiderunt Galenus aliique ab ipſo deducti viri, Valleſius, Ponce de Sanctacrux, ceteri ; paulo rectius indicavit Seb. Naſius. Sed ea ſigna, ſi fuerint ad ductum Naturæ delineata, produnt veritatem noſtræ expoſitionis.

Egregie huc faciunt ingenioſæ obſervationes Sanctorii de cauſis febrium *malignarum* (in quibus ſcilicet indicationes à debilitate eſſentiali ſubjiciuntur indicationibus ipſius febris, & cæteris quibuſcumque dominantur). Nempe Sanctorius per

Sympathiæ universalis qua diximus regi consensus virium functionibus analogis tributarum, effectus non perpetuus, sed frequentissimus esse videtur *harmonia* in universo corpore intercedens motus vitales fluidorum & solidorum; juxta quam ii motus proportionalia augmenta aut decrementa concipiunt. (*a*)

De illa harmonia operæ pretium est meditari quæ Baglivus protulit; hinc arcessens varias animadversiones circa ætiologiam & therapeiam morborum summorum.

Ex ea vitali harmonia evacuationes criticæ in febribus acutis sequuntur prægressam coctionem, mox ab humorum depuratione laxatis meatibus. Vicissim febres inflammationibus succedentes coctionis residuum in urinis exhibere deprehenduntur, cum primum loca inflammata fiunt permeabilia; uti observatur statim atque mollescunt madentes oræ magnorum vulnerum, vel antequam pus genitum fuerit (Kloeckhof, Kirkland).

---

vidit febres malignas potissimum determinari 1°. Cum plures simul excessus patrati fuere in usu rerum non-naturalium; uti cum mensæ & veneris deliciis atque una mentis affectibus nimis indultum est. 2°. Cum hujusmodi erroribus vexata Natura acta est veluti in contrarios sensus; quod accidit iis qui fervida tempestate assiduo cibos ingurgitant, aut somnos trahunt.

(*a*) Hinc sequi videtur quod (observante Spigelio) homines quibus est tenuis & rara cutis textura, ut plurimum sanguinem habeant non facile concrescibilem; vicissim quibus constat densa & dura pellis, eorum cruor celerrime in grumos cogatur.

Neceſſarie exiſtere videntur leges ſympathiæ univerſalis & ſingulorum conſenſuum inter functiones corporis vivi ſemel peractas ; cum ii conſenſus nulla animantis affectione ſpontanea poſſint inhiberi. At vero ipſæ functiones excitari, ſuſpendi, immutari, & inverti poſſunt juxta determinationes quas Principium Vitale ſponte concipit, non modo à rebus extraneis, ſed etiam ab internis ſtimulis ſollicitatum.

Illæ ſpontaneæ determinationes Principii Vitalis nullatenus poſſunt ad mentem referri cum abeſt illorum affectuum notitiæ vel liberi delectus conſcientia, quæ menti vigili propria eſſe videtur. Adeo ut non opus ſit id confirmare multis exemplis quibus arguitur frequens dementia inſtinctus quem ſequitur Principium Vitale. (*a*)

Attamen ſapienti conſilio ſummi conditoris effectum eſt, ut is inſtinctus Principii Vitalis ſine ulla animantis providentia ut plurimum ad fines utiles dirigatur. Eadem ratione movetur animal naſcens (imo eductum ex matris utero profecto (Galenus)) ut oblatos cibos uti-

(*a*) Ita equus nititur in ferrum quo punctus fuit ; infans recens natus, ſi lacte defraudetur, manum ſugendam ori admovet, (Ariſtoteles) cet.

les ſumat, noxios refugiat; qua favos mellis apes extruunt, telas araneæ, nidos aves &c.: imo qua pampini cucurbitæ vegetantis varie diriguntur & contorquentur ad diverſas regiones unde ipſis admoti ſunt pali quos complectantur (Fanton); cet.

Ars illa divina qua materies ex ſeipſa movetur ad finem ab artifice deſtinatum agitat ſingulas partes corporis animalis; quod eapropter Galenus ingenioſe contulit cum Vulcani officina ab Homero deſcripta, in qua ipſi folles vivebant.

Defectus providentiæ animalibus inditæ etiam arguitur; quod in prima animantum ætate, priuſquam abſolutus fuerit partium organiſmus, Principium Vitale motus olim perficiendos per inſtrumenta nondum evoluta conari deprehendatur:

Cornua nata prius vitulo quam frontibus extent,
Illis iratus petit atque infenſus inurget; cet. (Lucretius).

Itaque Principii Vitalis perfectio non moratur abſolutionem organorum; quorum uſibus præludere videtur ex harmonia quadam præſtabilita.

Ultimum igitur quærendum ſupereſt quænam ſit Principii Vitalis origo, quis finis? Sed Hujus termini, perinde ac eſſentia, ſacro teguntur involucro. Neſcimus an

Illud à ſummo Numine naſci jubeatur præſentibus iis materiei combinationibus ex quibus exſurgunt corpora animantium vitæ matura: an vero exiſtat per ſe; atque corpori animali, dum vita exoritur, divinitus inſinuetur.

Nil vetat conjicere quod Principium Vitale Hominis emanet ex quodam Principio Univerſali quo Deus Naturam juſſit agitari. Neque hoc videtur remotum à doctrina Veterum Philoſophorum (*a*).

Diſſolutis vero corporibus vivis quibus inhærebant, perire poſſunt illæ emanationes, quin ipſarum originis integritati quidquam decedat: haud ſecus ac ſolis radiis per loca tenebroſa inflexis & diſſipatis manet hujus pulcherrimi ſideris ſplendor perpetuus.

(*a*) Sapientibus Animantia naturæ *Specula* fuerunt nuncupata (Cælius Aurelianus Morb. Chron. Lib. IV. cap. 9.).

FINIS.